

**Uchwała z dnia 4 sierpnia 1994 r.**

**I PZP 30/94**

Przewodniczący SSN: Antoni Filcek (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Walery Masewicz,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, w sprawie z powództwa Wiesława Ś. przeciwko Zarządowi Miasta i Gminy w P. oraz Syndykowi Masy Upadłościowej Przedsiębiorstwa Państwowego Górnictwo Skalne "S." w K. o ustalenie stosunku pracy i zapłatę po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 4 sierpnia 1994 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie postanowieniem z dnia 7 kwietnia 1994 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.

"Czy syndyk masy upadłościowej przejmujący zakład jest uprawniony do odwołania dyrektora zakładu w oparciu o art. 7 a ustawy z dnia 28.12.1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz. U. Nr 4 z 1990 r., poz. 19 z późn. zm.) w związku z treścią art. 70 k.p. ?"

p o d j ą ł następującą uchwałę:

**Syndyk upadłości przedsiębiorstwa państwowego, które po ogłoszeniu jego upadłości przejęło w trybie art. 23<sup>1</sup> § 2 k.p. inny zakład pracy może odwołać ze stanowiska dyrektora tego zakładu powołanego na nie przez zarząd miasta i gminy na podstawie art. 68 § 1 k.p. oraz art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95 ze zm.), jeżeli przed przejęciem zakładu nie został on odwołany ze stanowiska przez organ, który go powołał.**

**U z a s a d n i e n i e**

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego:

Przedsiębiorstwo Państwowe Górnictwo Skalne "S." w K. przekazało Zarządowi Miasta i Gminy w P. wchodzącą w skład tego przedsiębiorstwa kopalnię piaskowca w W. W. wraz z załogą, co potwierdziło dwiema umowami darowizny nieruchomości i budynków sporządzonymi 16 kwietnia 1992 r. i 30 czerwca 1992 r. Na bazie przekazanej kopalni Rada Miasta i Gminy P. utworzyła zakład budżetowy o nazwie "Kopalnia Skalnych Surowców Drogowych Miasta i Gminy P." w W. W. Na dyrektora tego zakładu Zarząd Miasta i Gminy P. na podstawie art. 68 § 1 k.p. i art. 30 ust. 2 pkt. 5 ustawy o samorządzie terytorialnym powołał powoda Wiesława Ś. Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 1993 r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa Państwowego Górnictwo Skalne "S." w K. Syndyk upadłości przedsiębiorstwa na podstawie art. 54 prawa upadłościowego wystąpił przeciwko Miastu i Gminie P. z powództwem o zwrot objętej wspomnianymi umowami darowizny kopalni w W. W. z powodu ich bezskuteczności w stosunku do masy upadłości i Sąd Wojewódzki w Nowym Sączu prawomocnym wyrokiem z dnia 20 października 1993 r., [...] powództwo to uwzględnił. Dnia 1 grudnia 1993 r. nastąpiło przekazanie kopalni w W. syndykowi upadłości Przedsiębiorstwa Państwowego Górnictwo Skalne "S." w K., który przejął również załogę kopalni z wyjątkiem jej dyrektora Wiesława Ś.

W niniejszej sprawie Wiesław Ś. wystąpił do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Nowym Sączu z powództwem przeciwko Zarządowi Miasta i Gminy w P. o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku pracy między stronami, o wynagrodzenie za m-c grudzień 1993 r. i za następne miesiące do chwili odwołania go ze stanowiska, za 3 miesiące okresu wypowiedzenia po odwołaniu, a także o odprawę pieniężną przewidzianą w ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że strona pozwana nie odwołała go z zajmowanego stanowiska dyrektora Kopalni Skalnych Surowców Drogowych w W. i powiadomiła go, że wobec przekazania tej Kopalni syndykowi upadłości Przedsiębiorstwa Państwowego Górnictwo Skalne "S." w K. pracownicy przekazanej

kopalni wraz z powodem jako dyrektorem stali się pracownikami upadłego Przedsiębiorstwa. W toku procesu powód ograniczył roszczenia objęte pozwem do ustalenia istnienia stosunku pracy.

Pozwany Zarząd Miasta i Gminy w P. w odpowiedzi na pozew wniósł o ustalenie, że stosunek pracy między stronami przestał istnieć z dniem 1 grudnia 1993 r. kiedy to Kopalnię Surowców Skalnych w W. przekazano syndykowi masy upadłości [...]. Nastąpiło bowiem przejęcie przez syndyka zakładu pracy w rozumieniu art. 23<sup>1</sup> § 2 k.p. i pracownicy przejętego zakładu nie wyłączając powoda stali się z mocy prawa pracownikami przejmującego zakładu. Dlatego powód nie został odwołany ze stanowiska przez pozwaną Zarząd Miasta i Gminy w P. (k. 29 odwr.)

W tej sytuacji Sąd Rejonowy z urzędu wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego syndyka masy upadłości Przedsiębiorstwa Państwowego Górnictwo Skalne "S." w K., który wniósł o oddalenie w stosunku do niego powództwa. Przyznając fakt przejęcia od Zarządu Miasta i Gminy w P. majątku kopalni w W. W. wraz z pracownikami tej kopalni podniósł, że powód jako dyrektor przejętej kopalni nie podlega przekazaniu i nie jest pracownikiem syndyka, który nie jest upoważniony do odwołania powoda z zajmowanego stanowiska.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Nowym Sączu wyrokiem z dnia 7 lutego 1994 r., [...] ustalił, że od 1 grudnia 1993 r. pracodawcą powoda jest syndyk masy upadłościowej [...], w stosunku do pozwanego Zarządu Miasta i Gminy w P. powództwo oddalił, a w pozostałej części postępowanie umorzył.

Sąd Rejonowy uznał, że w przedstawionym stanie faktycznym w dniu 1 grudnia 1993 r. nastąpiło w rozumieniu art. 23<sup>1</sup> § 2 k.p. przejęcie zakładu pracy (kopalni w W.) przez syndyka masy upadłości [...] i z tym dniem powód stał się pracownikiem syndyka, co uzasadnia uwzględnienie w stosunku do niego powództwa i oddalenie powództwa w odniesieniu do Zarządu Miasta i Gminy w P. Zdaniem Sądu Rejonowego ustawa z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r., Nr 4, poz. 19 ze zm.) daje syndykowi możliwość rozwiązywania z pracownikami umów o pracę i nie można podzielić stanowiska syndyka, iż nie jest uprawniony do odwołania powoda. Odwołanie stanowi jedną z form rozwiązania stosunku pracy. W myśl art. 69 k.p.

stosunek pracy z powołania regulowany jest (z pewnymi wyjątkami) przepisami dotyczącymi umowy o pracę na czas nieokreślony.

Rewizję od powyższego wyroku Sądu Rejonowego złożył tylko syndyk upadłości [...] zarzucając m.in. naruszenie art. 23<sup>1</sup> § 2 k.p., gdyż wymieniony przepis nie może obejmować dyrektora przejętej kopalni, skoro został on powołany przez jednostkę nadrzędną, mianowicie - Zarząd Miasta i Gminy w P. i tylko organ, który go powołał, jest w świetle art. 70 k.p. uprawniony do jego odwołania, a nie syndyk upadłości przedsiębiorstwa przejmującego kopalnię w W. W. Natomiast wyrok Sądu Rejonowego oddalający powództwo w stosunku do pozwanego Zarządu Miasta i Gminy w P. uprawomocnił się, gdyż powód nie wniósł od niego rewizji.

Przy rozpoznawaniu rewizji syndyka upadłości Sądowi Wojewódzkiemu w Krakowie nasunęły się poważne wątpliwości, którym dał wyraz w pytaniu przytoczonym w sentencji niniejszej uchwały, przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Wątpliwości Sądu Wojewódzkiego wiążą się w szczególności z tym, że aczkolwiek art. 7a powołanej wyżej ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy uprawnia syndyka w sytuacji określonej w tym przepisie do rozwiązania stosunku pracy z pracownikami upadłego zakładu pracy a przepisy wymienionej ustawy mają zastosowanie również do pracowników zatrudnionych na podstawie powołania, skoro art. 17 tej ustawy wyłącza jej stosowanie jedynie do pracowników mianowanych. Jednak art. 70 § 1 k.p. stanowi, że pracownika zatrudnionego na podstawie powołania odwołuje organ, który go powołał i przyjęcie, iż syndykowi służy prawo odwołania dyrektora przejętego zakładu pracy z zajmowanego stanowiska wprowadzałoby odstępstwo od wyrażonej w art. 70 § 1 k.p. zasady.

Udzielając odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozważane zagadnienie powstało w sytuacji przejęcia zakładu pracy w rozumieniu art. 23<sup>1</sup> § 2 k.p. Przedmiotem przejęcia była kopalnia w W. W. stano-

wiąca gminny zakład budżetowy, a przejmującym jest syndyk upadłości Przedsiębiorstwa Państwowego Górnictwo Skalne "S." w K., który na mocy art. 90 Prawa upadłościowego z dnia 24 października 1934 r. (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 118, poz. 512 ze zm.) zarządza majątkiem upadłego przedsiębiorstwa wchodzącym w skład masy upadłości. Następstwem przejęcia w sferze stosunków pracy jest to, że przejmujący zakład pracy staje się z mocy prawa pracodawcą pracowników zatrudnionych w tym zakładzie, nie wyłączając jego kierownika (dyrektora), który nawet gdy powołany został na zajmowane stanowisko przez organ, nie będący organem zakładu pracy, jest jednak pracownikiem kierowanego przez siebie zakładu pracy. Problem sprowadza się do tego, czy syndyk upadłości może w trybie art. 70 k.p. odwołać takiego kierownika (dyrektora), powołanego na to stanowisko na podstawie art. 68 § 1 k.p. oraz art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95 ze zm.) przez zarząd gminy (miasta i gminy), jeżeli przed przejęciem zakładu nie uczynił tego organ, który go powołał. Gdyby bowiem Zarząd Miasta i Gminy w P. chociażby w ostatnim dniu przed przekazaniem kopalni odwołał powoda ze stanowiska, to przestałby on być dyrektorem kopalni, a po przejęciu kopalni przez syndyka u nowego pracodawcy nastąpiłoby rozwiązanie stosunku pracy spowodowane upływem okresu wypowiedzenia, będącego następstwem odwołania powoda z zajmowanego stanowiska (art. 70 § 2 k.p.), bez potrzeby składania przez syndyka oświadczenia o rozwiązaniu stosunku pracy z powodem. Tego jednak Zarząd Miasta i Gminy w P. nie uczynił, a obecnie nie chce i prawnie nie może, gdyż kopalnia w W. po przejęciu w trybie art. 23<sup>1</sup> § 2 k.p. przez syndyka przestała być gminną jednostką organizacyjną, której kierownika zatrudnia i zwalnia zarząd gminy stosownie do powołanego wyżej art. 30 ust. 2 pkt 5 wyżej wymienionej ustawy z dnia 8 marca 1990 r. Przejęcie zakładu pracy nie spowodowało jednak utraty przez powoda statusu pracownika zatrudnionego na podstawie powołania, w szczególności przekształcenia tego statusu w umowny stosunek pracy. Brak bowiem podstawy prawnej do przyjęcia takiego przekształcenia. Nie może być jednak sytuacji bez wyjścia, zwłaszcza gdy przejmujący zakład pracy znajduje się w stanie upadłości i likwidacja jego majątku wymagać może - jeżeli nie nastąpi sprzedaż przedsiębiorstwa upadłego (art. 113 § 1 Prawa upadłościowego) - zwolnienia

wszystkich pracowników. W tej nietypowej sytuacji uznać należy - w drodze wyjątku od zasady określonej w art. 70 § 1 k.p. - że objętego pytaniem pracownika odwołać może syndyk upadłości. Może to uczynić zarówno wtedy, gdy uprawniony jest do rozwiązania stosunku pracy na podstawie art. 7a ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, co wymaga spełnienia określonych w tym przepisie szczególnych warunków, które w niniejszej sprawie dotąd nie wystąpiły jak też i wtedy, gdy zwalnia pracowników upadłego zakładu pracy na podstawie art. 1 ust. 2 tejże ustawy w zw. z art. 90 Prawa upadłościowego wchodzącego w rachubę, gdy chodzi o uprawnienie syndyka do rozwiązywania w ramach zarządu masą upadłości stosunków pracy z pracownikami upadłego zakładu pracy, po skreśleniu przez art. 20 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 1994 r., Nr 1, poz. 1) regulującego tę materię art. 45 Prawa upadłościowego. Trafnie bowiem zwrócił uwagę Sąd Wojewódzki, że przepisy wymienionej ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. dotyczą również pracowników zatrudnionych na podstawie powołania, co wynika z zestawienia przepisów art. 1 i art. 17 tej ustawy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę sformułowaną w sentencji dostosowując ją do stanu faktycznego sprawy.

=====